

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DİLLƏR UNİVERSİTETİ

Əlyazması hüququnda

SEVİL ELÇİN QIZI QURBANOVA

MÜASİR İNGİLİS DİLİNDƏ ARZU VƏ GÜMAN BİLDİRƏN
FELLƏR VƏ ONLARIN SEMANTİK- QRAMMATİK
XÜSUSİYYƏTLƏRİ

10.02.04 – German dilləri

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru alimlik dərəcəsi
almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın

A V T O R E F E R A T I

Bakı – 2012

İş Azərbaycan Dillər Universitetinin İngilis dilinin qrammatikası kafedrasında yerinə yetirilmişdir.

Elmi rəhbər: filologiya üzrə elmlər doktoru, professor
Dünyamin Nurqələm oğlu Yunusov

Rəsmi opponetlər: filologiya üzrə elmlər doktoru, professor
Nigar Çingiz qızı Vəliyeva

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Bəylər İslamxan oğlu Hacıyev

Aparıcı müəssisə: Bakı Slavyan Universitetinin İngilis
filologiyası və İngilis dilinin tarixi və
qrammatikası kafedraları

Müdafiə 14/12_ 2012-ci il saat _____-da Azərbaycan Dillər
Universiteti nəzdində elmlər doktoru və fəlsəfə doktoru alimlik
dərəcəsi almaq üçün təqdim olunan dissertasiyaların müdafiəsini
keçirən D.02.081 Dissertasiya Şurasının iclasında keçiriləcəkdir.

Ünvan: AZ 1014, Bakı şəhəri, Rəşid Behbudov küç., 60.

Dissertasiya ilə Azərbaycan Dillər Universitetinin
kitabxanasında tanış olmaq olar.

Avtoreferat _____ 2012-ci ildə
göndərilmişdir.

D.02.081

Dissertasiya Şurasının elmi katibi,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Sevda Davud qızı Vahabova

İŞİN ÜMUMİ SƏCİYYƏSİ

Mövzunun aktuallığı. Son dövrlər respublikamızda German dillərinin, o cümlədən ingilis dilinin ayrı-ayrı səviyyələri tədqiqata cəlb olunur ki, belə sahələrdən biri də dilin leksik-semantik səviyyəsidir. Dilin lüğət tərkibində xüsusi və əhəmiyyətli bir hissəni təşkil edən arzu, güman bildirən fellərin ingilis dili materialları əsasında semantik-qrammatik baxımdan araşdırılmasına həsr edilən bu mövzunun işlənməsi bu sahə ilə bağlı tədqiqat işinin yoxluğu və ingilis dilinin lüğət tərkibinin geniş və əhatəli şəkildə təsvir edilməsinə olan ciddi ehtiyacdən irəli gəlir. Belə ki, müasir ingilis dilində fellərin leksik-semantik qrupları, eyni zamanda fellərin ayrı-ayrı qrammatik xüsusiyyətləri haqqında xeyli sayda tədqiqatlar aparılsa da, onun leksik-semantik qruplarından biri olan arzu, güman bildirən fellər haqqında ayrıca tədqiqat işi yazılmamış, onların əsas semantik və qrammatik xüsusiyyətləri dərindən öyrənilməmişdir. Felin semantik qrupları arasında arzu, güman bildirən fellərin miqdarı o qədər də çox deyildir, lakin demək olar ki, onlar nitq prosesində çox işləkdir. Qeyd etmək lazımdır ki, arzu və güman bildirən fellərin çoxu sadə fellərdir, dilin qədim leksik qatına daxildir. Bu fellərin iştirakı ilə birləşmələrin əmələ gəlməsində, onların geniş işlənməsi yolu ilə lüğət tərkibinin zənginləşməsində tədqiqata cəlb olunmuş arzu və güman bildirən fellərin rolu boyükdür.

Mövzunun aktuallığı bir neçə cəhətdən əhəmiyyətlidir. Əvvəla, hər hansı bir semantik qrupa mənsub fellərin semantik xüsusiyyətləri, onların valentliyinin öyrənilməsi, ümumiyyətlə, dilin fel sisteminin imkanlarının müəyyənləşdirilməsi cəhətdən elmi dəyərə malikdir. İkincisi, bu fellərin araşdırılması ingilis dilinin həmin istiqamətdəki qanunauyğunluqlarını müəyyənləşdirməyə imkan verir və onun leksik sisteminin semantik inkişafı haqqında düzgün təsəvvür əldə etməyə kömək edir.

Eyni zamanda arzu və güman bildirən fellərin ətraflı öyrənilməsi digər leksik-semantik qruplardan olan fellərin köməyi ilə düzələn birləşmələrin də öyrənilməsinə zəmin yaradır.

Tədqiqat işinin obyektı və predmeti. Tədqiqat işinin obyektı ingilis dilinin leksik layında özünəməxsus mövqeyi və rolu olan arzu və güman bildirən fellərdir, predmeti isə həmin semantik qrupa daxil olan arzu və güman bildirən fellərin leksik-semantik, struktur-

qrammatik və modallıq xüsusiyyətlərinin araşdırılması, sistemləşdirilməsi və linqvistik şərhinin verilməsidir.

Tədqiqatın məqsəd və vəzifələri. Dissertasiyanın qarşısında duran məqsəd ingilis dilində arzu və güman bildirən fellərin leksik-semantik və modallıq xüsusiyyətlərini tədqiq etmək, həmin fellərin mənə və qrammatik əlaqələrini müəyyənləşdirməkdir.

Bunların həyata keçirilməsi üçün aşağıdakı vəzifələrin yerinə yetirilməsi zərurəti meydana çıxır:

- ingilis dilində arzu və güman bildirən fellərin komponentli təhlilini vermək;

- ingilis dilində arzu və güman bildirən fellərin leksik-semantik qruplar daxilində mövqeyini müəyyənləşdirmək;

- arzu və güman bildirən feli birləşmələrin formalaşmasında bilavasitə və daha çox iştirak edən leksik vahidləri müəyyənləşdirmək və onların köməyi ilə yaranan sintaktik konstruksiyaları struktur və semantik baxımdan qruplaşdırmaq;

- arzu və güman bildirən fellərlə bağlı irəli sürülən nəzəri müddəaları təhlil etmək və uyğun dil materialını seçmək;

- təhlil üçün müvafiq linqvistik metodları müəyyənləşdirmək;

- arzu və güman bildirən fellərin yarımqruplarını, dil sistemindəki yerini düzgün təyin etmək;

- ingilis dilində arzu və güman bildirən fellərlə formalaşan birləşmələrin komponentləri arasındakı məntiqi və qrammatik əlaqələri müəyyənləşdirib izah etmək;

- arzu və güman bildirən fellərin struktur-semantik əlamətlərini təhlil etmək;

- arzu və güman bildirən fellərin sintaqmatik təhlilini vermək və modallıq xüsusiyyətlərini şərh etmək.

Tədqiqatın fərziyyəsi. Müasir ingilis dilində arzu və güman bildirən fellərin və feli birləşmələrin linqvistik ədəbiyyatda qeyd olunan məlum mənalara ilə yanaşı, onların hər biri ayrı-ayrılıqda bir sıra əlavə semantik-qrammatik və modallıq xüsusiyyətlərinə də malikdir.

Tədqiqatın elmi yeniliyi problemin qoyuluşu və onun konkret həlli ilə bağlıdır. İlk dəfə olaraq bu dissertasiyada ingilis dilində arzu və güman bildirən fellərin semantik və qrammatik xüsusiyyətləri ayrıca bir semantik qrup kimi geniş və sistemli şəkildə tədqiqata cəlb edilir.

Tədqiqat işinin metodları. Dissertasiyada dil materialının təhlili üçün germanınlaşlıqda mövcud olan komponental təhlil, semantik

təhlil, eləcə də struktur-sintaktik və sintaqmatik təhlil metodlarından geniş istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın nəzəri və praktik əhəmiyyəti. Tədqiqat işində müasir ingilis dilində arzu və güman bildirən fellərin leksik-semantik xüsusiyyətləri, eləcə də qrammatik-kateqorial əlamətləri müəyyənləşdirilir, bu semantik yarımqrupa daxil olan leksik vahidlərin funksional-üslubi və komponentli təhlili verilir. Burada əldə edilən ümumiləşdirmələr və irəli sürülən müddəalardan ingilis dilinin sintaksisinə, eləcə də ümumi dilçiliyə aid yazılacaq əsərlərdə, sintaksisin söz birləşmələri bölməsinə dair aparılacaq tədqiqat işlərində və eləcə də müxtəlif söz qruplarının təhlilində nəzəri mənbə kimi istifadə edilə bilər.

Əsərin praktik əhəmiyyətinə gəldikdə əldə edilən nəticələrdən ali məktəblərdə ingilis dilinin qrammatikası, kommunikativ qrammatika və ingilis dilinin sintaksisi kursları üzrə mühazirələrin oxunmasında, dərslik və dərs vəsaitlərinin yazılmasında istifadə oluna bilər. Dissertasiyanın elmi nəticələrindən ingilis dilinin orta və ali məktəblərdə tədrisi işində, leksikologiya fənninin təliminin keyfiyyətinin daha da yaxşılaşdırılmasında da istifadə oluna bilər.

Müdafiəyə çıxarılan müddəalar: Dissertasiya işində müdafiəyə çıxarılan nəzəri müddəalar aşağıdakılardır:

-ingilis dilində müxtəlif mənalı fellərin leksik-semantik xüsusiyyətləri problemi hər bir dilin sintaktik paradigmasında özünəməxsus yer tutur;

-ingilis dilində arzu, güman bildirən fellərin struktur variasiyalarının xarakteri açılır;

-arzu və güman bildirən fellərin bir qismi komponentli təhlil olunur.

-arzu və güman bildirən fellərin dildə yayılma dərəcəsi, perspektiv inkişaf yolları və eləcə də imkanları, problemləri şərh olunur.

Dissertasiyanın aprobasiyası. Dissertasiya ADU-nun İngilis dilinin qrammatikası kafedrasında yerinə yetirilmişdir. İşin əsas müddəaları 7 elmi məqalədə, habelə elmi-praktik, elmi-nəzəri konfranslarda məruzə şəklində elmi ictimaiyyətə çatdırılmışdır. Məqalələrdən ikisi xarici ölkədə nəşr olunmuşdur.

Dissertasiyanın strukturu. Dissertasiya işi giriş, iki fəsil, nəticə və istifadə edilmiş ədəbiyyat siyahısından ibarətdir.

İŞİN ƏSAS MƏZMUNU

Dissertasiyanın «Giriş» hissəsində mövzunun aktuallığı və yeniliyi əsaslandırılır, tədqiqatın obyekt və predmeti, məqsəd və vəzifələri, metodoloji-nəzəri əsasları müəyyənləşdirilir, tədqiqatın fərziyyəsi, nəzəri-təcrübi əhəmiyyəti barədə məlumat verilir, müdafiəyə çıxarılan əsas müddəalar formalaşdırılır, eyni zamanda aprobeasiya və quruluşu qeyd olunur.

Dissertasiyanın “Müasir ingilis dilində arzu, güman bildirən fellərin leksik-semantik xüsusiyyətləri” adlanan birinci fəslində fellərin leksik-semantik tədqiqi tarixindən danışılır, ingilis, rus və Azərbaycan dillərinin fellərin mənalарına, işlənmə tezliyinə, tamamlığa münasibətinə görə fikirləri araşdırılır, eləcə də tematik baxımdan müəyyən edilmiş ingilis dili fellərinin semantik təsnifatları verilir, həmin fellərə xas leksik-semantik xüsusiyyətlərə nəzər salınır və müxtəlif dillərin irəli sürdükləri təsnifatlar qeyd edilir.

Bu fəsilə eyni zamanda ingilis dilində arzu və güman bildirən fellərin komponentli təhlili aparılır, onların leksik-semantik xüsusiyyətləri araşdırılır. Tədqiqat işində məqsəd birbaşa komponentli təhlil olmasa da, bu fəslin bir yarımbölməsində arzu və güman bildirən fellərin bir qisminin komponentli təhlili verilir.

Birinci fəslin ikinci yarımbölməsində ilk öncə leksik komponentli təhlilin semantikaya aid olan tədqiqatlarda işlənməsi üç mənbədə (etnolinqvistika, qrammatik semantika və Q.V.Leybnitsin məntiqi-fəlsəfi konsepsiyası)¹ izlənilir və ingilis dilində arzu və güman bildirən fellərin komponentli təhlili qrammatik semantikaya əsaslanmaqla yerinə yetirilir. Komponentli təhlil zamanı faktik materiallar (cümlə nümunələri) əsasında fellərin semantik komponenti-fərqləndirici əlaməti qeyd olunur. Arzu bildirən fellərdən bir qrupunun “*to want*”, “*to wish*”, “*to desire*”, “*to crave*”, “*to covet*” fellərinin semantik komponentə, yəni fərqləndirici əlamətlərə malik olduğunu göstərə bilərik.

- 1) arzunun xarakterik səciyyəsi;
- 2) həmin arzunun intensivliyi (qızğınlığı);
- 3) arzu olunan obyekt və yaxud məzmun.

---

¹ Лейбниц Г. В. Монадология // Сочинения в 4-х т. Т.1. М.: Мысль, 1982, с. 428

Təbii olaraq qeyd olunur ki, tədqiq edilən arzu bildirən fellər ən azı bir semantik komponentə-fərqləndirici əlamətə görə bir-birindən fərqlənir. Məsələn:

The senator wanted renomination.

Eagerly, I wish tomorrow.

He had starved for love all his life.

He won the prize they all coveted.

Güman bildirən fellərin də bir qrupunun komponentli təhlili sübut edir ki, “to believe”, “to consider”, “to regard”, “to assume”, “to suppose”, “to guess”, “to imagine” kimi fellərin semantik komponenti-fərqləndirici əlaməti aşağıdakılardır:

- 1) bir şeyin real (həqiqi) olmasına inam, güman;
- 2) müəyyən fikrə malik olma;
- 3) bir kəsin vicdanlı, saf olmasına inam, güman;
- 4) nəyə isə əmin olmadan onun haqqında mühakimə yürütmə;
- 5) bir şeyin haqqında səhvən müəyyən ideyaya, gümana, fərziyyəyə malik olma.

Təbii olaraq bu qrupa daxil olan fellər də komponentli təhlil zamanı kontekst daxilində ən azı bir-birindən bir semantik komponentə-fərqləndirici əlamətə görə fərqlənir və bütün bunlar dissertasiyada cümlə nümunələri vasitəsilə illüstrativ şəkildə diqqətə çatdırılır.

Qeyd etmək lazımdır ki, “arzu, istək” konsepsiyası dilçilərin daim diqqət mərkəzində olmuş və bu anlayışla bağlı fikirlər heç də yekdil olmamışdır. Bu məsələyə müxtəlif dilçilər müxtəlif mövqedən yanaşmış və onları fərqli qruplara aid etmişlər. Məsələn, bəzi dilçilər “arzu”, “istək” anlayışını təfəkkürə, bəziləri isə emosional hissə aid edirlər. A.Vejbitskaya “istəmək” felini təfəkkür fellərinə aid etdiyi halda,¹ L.M.Vasilyev arzu, istək felləri bəradəki fikrini bu cür izah edir: “Arzu bildirən fellər bir tərəfdən hiss bildirən fellərə yaxındırsa, digər tərəfdən o, istək, o cümlədən də hiss bildirən fellərə yaxın bir mənaya malikdir”.² Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bəzi dilçilər arzu bildirən felləri modalılıqla da əlaqələndirirlər. M.Svon qeyd edir ki, ingilis

---

¹ Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков: Грамматическая семантика. Ключевые концепты культур. М.: Языки русской культуры, 1999, с. 779

² Васильев Л.М. Современная лингвистическая семантика. М.: Высшая школа, 1990, с. 49

dilinin qrammatikasında modallıq arzu, mümkünlük və vaciblik mənasını ifadə edir. ¹

Müasir ingilis dilinin lüğət tərkibinə daxil olan arzu bildirən fellər təfəkkür, iradə bildirən fellər qrupuna² aid edilsələr də, bu fellər semantik cəhətdən xüsusi qrup təşkil edir və özünəməxsus semantik xüsusiyyətlərə malikdir. Arzu bildirən felləri semantik xüsusiyyətlərinə görə bir neçə yarımqrupa bölmək olar.

Adi, sadə arzunu ifadə edən fellər sırasına “*to wish*”, “*to want*”, “*to will*” felləri aid edilir. Bu fellərdə əşyaya, insana edilən arzu neytral istəkdir, yalnız müxtəlif kontekst və situasiyalarda arzuda təkidlilik, inad, xahiş kimi məna çalarları öz əksini tapa bilir.

"I'm not going to ask you to change your mind, but I want you to listen to me for a minute. It's the last thing I shall ever ask you. Don't refuse me that." (S. Maugham, *The Moon and Sixpence*)

Arzu bildirən fellər sırasına daxil olan bir sıra fellər də (*to desire*, *to hanker*, *to covet*, *to languish*) vardır ki, onlar bu cərgədəki digər fellərdən həm arzunun daha güclü, həm də böyük istəklə bildirilməsinə görə semantik baxımdan fərqlənir.

They are all alike, Miss Crawley thought in her heart. They all want me dead, and are hankering for my money. (W. Thackeray, *Vanity Fair*)

Arzu bildirən fellər sırasına daxil olan fellərin bəziləri (*to ache*, *to pine*, *to yearn*) həmin qrupdakı digər fellərdən fərqli olaraq, insan və ya əşyanın arzu edilməsi mənasını ifadə etməyə görə fərqlənir. Bunlar ən çox nostalji xatirələrdən doğan arzu və istəyi əks etdirən fellərdir. Həmin qəbildən olan fellərin işləndiyi cümlələrdə kədər, qəlb ağrısı ilə bağlı arzu bildirilir. Eyni zamanda onlar həsrətlə əlaqəli arzunu ifadə edir. Belə fellərdə mövcud olmayan, ya da uzaqlarda olan nəyinsə, kiminsə həsrətini çəkmək mənası öz ifadəsini tapır.

Do you not yearn sometimes for the light of the streets in Paris or London, the companionship of your friends and equals, que sais-je for theatres and newspapers, and the rumble of omnibuses on the cobbled pavements? (S. Maugham, *The Moon and Sixpence*)

Arzu bildirən fellərin semantik qrupunda özündə arzu, istəyi əks etdirən “*to be tempted to*”, “*to be seduced to*”, “*to be enticed to*”

---

¹ Swan M. Practical English Usage. Second ed. Oxford: Oxford University Press, 1980, p. 606

² Шатуновский И.Б. Логический анализ языка. М.: Наука, 1989, с. 155-185

(tamahsılanmaq, tamahlanmaq), “*to take/give oneself up*”, “*to be carried away*”, “*to take a great interest*” (həvəslənmək, şirnikmək), “*to feel a desire*” (güclü istəklə arzulamaq), “*to have a desire*” (arzusunda olmaq), “*should/would like to*” (ümidlə, eləcə də ümitsiz istəyi ifadə edən arzu etmək/istəmək), “*to be eager*” (canı istəmək, can atmaq) kimi feli birləşmələr də semantik yarımqrup yaradır.

Müasir ingilis dilində dominant mənaları fərqli olan bir sıra fellər də mövcuddur ki, onlar yalnız məzmun daxilində öz mənalarından uzaqlaşaraq arzu mənasını ifadə edirlər: “*to try*”, “*to intend*”, “*to be about to*”, “*to be going to*”, “*to be anxious*”, “*to be in mood*”, “*to be in spirits*”, “*to pant for*”, “*to have a mind*”, “*to look forward*”, “*to hope*”, “*to let*” felləri və s.

Sir Huddleston Fuddlestone had three daughters who all hoped to be Lady Crawley. (W.Thackeray, Vanity Fair)

İngilis dilində mövcud olan modal fellər “*can*”, “*could*”, “*must*”, “*should*” kontekst daxilində arzu, istək ifadə edirlər.

He could have sold his soul to be with her alone. (Th.Dreiser, Sister Carrie)

Arzu bildirən fellərlə düzələn frazeoloji birləşmələrdə, idiomlarda da (*to wish smb. at Jericho (devil; York or further)*, *to wish smb. ill, to wish smb. well*) kimi fellər “*arzu, istək*” mənalarından uzaqlaşmırlar.

Müasir ingilis dilində arzu bildirən fellər kimi, güman bildirən felləri də bir çox tədqiqatçılar əqli-fəaliyyət bildirən fellər¹ və təfəkkür felləri qrupuna aid edirlər.² Tədqiqat göstərir ki, güman bildirən fellər ayrıca bir semantik qrup təşkil edir və özünəməxsus semantik xüsusiyyətləri vardır.

Güman bildirən fellərin semantik təhlili nəticəsində həmin qrupa aid olan fellər əminlik, yüksək inam (*to believe*), zəif inam, az əminlik (*to think, to suppose, to guess*) ifadə edən yarımqruplara bölünür.

“I believe that a young person in a city tea-shop has left her situation.” (S.Maugham, The Moon and Sixpence)

“I will. I guess Mrs. Bracebridge won’t mind.” (Th.Dreiser, Jennie Gerhardt)

---

¹ Kaushanskaya V.L., Kovner R.L., Kozevnikova O.N. A Grammar of the English Language. L.: Prosvesheniye, 1973, p. 94

² Quliyev H.K. Müxtəlif sistemli dillərdə fellərin semantik təsnifatı. Bakı: Elm, 2001, s. 24-27

Araşdırılan və təhlil edilən güman bildirən fellərin semantik xüsusiyyətlərinin nəticələri göstərir ki, bu qəbildən olan fellər digər semantik qruplardakı fellərdən sayca o qədər də çox olmasa da, öz semantik çalarlıqları və ifadə imkanlarının genişliyinə görə semantik qruplar arasında özünəməxsus yer tutur.

Fellərin semantik xüsusiyyətləri sahəsində geniş tədqiqat aparan D.N.Yunusov müasir ingilis dilində mövcud olan fellərin təsirlilik və təsirsizlik xassələrinin itmək üzrə olduğunu sübuta yetirməyə çalışır. O qeyd edir ki, felləri kontekstlə əlaqəsi olan və kontekstlə əlaqəsi olmayan fellər qrupuna ayırmaq daha düzgündür. Lakin bir çox dilçilərdən fərqli olaraq, D.N.Yunusov hər iki tipdən olan fellərin müxtəlif və çoxlu sayda leksik-semantik variantlarının mümkünlüyü fikrini də vurğulayır. Müəllif qeyd edir ki, onlar bu və ya digər mənaya, daha doğrusu təsirlilik və təsirsizlik mənalarına zidd də ola bilərlər.¹

Müasir ingilis dilində güman bildirən fellərlə yanaşı, elə feli birləşmələr də (*“take it”, “to make a prediction”, “to tell in advance”, “It looks like + gerund”* konstruksiyalı) vardır ki, onlar kontekstlə əlaqəli fellərdir və yalnız kontekst daxilində güman mənasını ifadə edirlər.

“It looks like there will be quite a crowd here today, doesn’t it?” the acquaintance observed, drifting off upon another topic. (Th.Dreiser, Sister Carrie)

Bədii ədəbiyyatdan seçilmiş cümlə nümunəsinin təhlili göstərir ki, danışan həmin yerin izdihamlı olacağını güman edir və bu, sadə bir ehtimaldan irəli gələn fikirdir.

Müasir ingilis dilində digər fellərə güman bildirən sözlər, zərflilər əlavə etməklə onlara gümanlıq mənası vermək də mümkündür. Qeyd etmək lazımdır ki, güman ifadə etmə yalnız həmin kontekstdə öz əksini tapır və bu kontekstdən kənarında həmin fellər güman mənasından nisbətən uzaqlaşır. Güman bildirən sözlər də fellərə qoşularaq zəif gümandan daha güclü gümana sema yarada bilərlər.

“Surely”, “certainly” kimi güman bildirən sözlər əminliyi əks etdirən gümanı ifadə edir. Məsələn,

“No, not anybody, of course, but there are lots of good women. You can surely find some one if you try. There’s that Pace girl. What about her? You used to like her. I wouldn’t drift on this way, Lester; it can’t come to any good.” (Th.Dreiser, Jennie Gerhardt)

---

¹ Yunusov D.N. Müasir ingilis dilində fellərin leksik-semantik xüsusiyyətlərinin bəzi məsələləri // Elmi xəbərlər. Bakı: ADU, 2011, № 3, s. 3-11

Bu cümlədə subyektin səylə istədiyini tapa biləcəyinə əminlik güman şəklində təqdim olunur.

“*Probably*”, “*possibly*” sözləri “*surely*”, “*certainly*” kimi sözlərlə müqayisədə zəif gümanı ifadə edir.

“*Bingley, you had better stay till next week, you would probably do it, you would probably not go - and at another word, might stay a month*”. (*J. Austen, Pride and Prejudice*)

Dissertasiyanın “İngilis dilində arzu, güman bildirən fellərin qrammatik xüsusiyyətləri” adlı ikinci fəslində arzu və güman bildirən fellərin struktur-sintaktik xüsusiyyətləri, digər cümlə üzvləri ilə birləşə bilmə xassəsi araşdırılır, onların sintaqmatik təhlili verilir və modallıq xüsusiyyətləri tədqiq edilir. Arzu və güman bildirən fellərin sintaktik xüsusiyyətləri struktur modellərə əsasən araşdırılır.

Arzu bildirən fellər təsirli fellər olduğuna görə özlərindən sonra tamamlıq tələb edirlər. Həmin tamamlıqlar müxtəlif əvəzliliklərlə də ifadə oluna bilər. Bu qrupa aid olan fellərin bəziləri özlərindən sonra tamamlıq qəbul etmədikdə natamam cümlə təsəvvürü yaradır. Məsələn, əgər “*His mother wished him good luck*” cümləsindəki “*good luck*” komponenti işlədilməzsə, yaxud cümlənin tərkibindən çıxarılsa, bu zaman “*His mother wished him*” kimi yarımçıq, natamam cümlə təsəvvürü oyanacaqdır. Onun anasının ona nə arzuladığı naməlum qalacaq. Həmin cümləyə bir və ya bir neçə söz artırılmasa, cümlə tamliğa malik olmayacaq və öz-özlüyündə nəyin arzulaması sualı meydana çıxacaqdır. Ona görə də arzu bildirən fellərdən sonra əgər tamamlıq işlənsə, o, bu və ya digər bir tamamlıqla, yaxud da məsdər formasında olan başqa bir fellə yanaşı gəlməlidir. Nümunə gətirilən həmin cümləni tamamlamaq üçün “*His mother wished him good luck*” və ya “*His mother wished him to have good luck*” şəklində işlətmək lazımdır. Bu halda isə “*good luck*” tamamlığını və ya “*to have good luck*” məsdərini əlavə etməklə cümləni struktur cəhətdən tamamlanmış bir quruluşda təqdim edirik. Həmin cümlənin strukturunu dəyişməklə, yəni tamamlıq budaq cümlə komponentini əlavə etməklə də başqa bir cümlə strukturunu yaratmaq mümkündür. Məsələn,

His mother wished that he could have good luck.

Qeyd edildiyi kimi, ingilis dilində arzu bildirən fellər təsirli fellər qrupuna aiddir. Həmin fellərin bəziləri cümlə üzvü olan vasitəli tamamlıqla işlənir. Araşdırmalar göstərir ki, “*for*”, “*after*” kimi

sözünürləri arzu bildirən fellərlə tamamlıq arasında daha sıx əlaqə yaratmağa xidmət edir.

Arzu bildirən fellərin vasitəli və ya vasitəsiz tamamlıqla işlədilməsini tədqiq edərkən belə nəticəyə gəlmək olur ki, arzu bildirən *“to want”, “to desire”, “to covet”, “to wish”, “to crave”* felləri vasitəsiz tamamlıq tələb edirlər; *“to long (for)”, “to hanker (for, after)”, “to thirst (for, after)”, “to lust (for, after)”, “to die (for)”, “to sigh (for)”, “to pine (for)”, “to pant (for)”, “to wish (for)”, “to crave (for)”, “to languish (for)”, “to yearn (for)”, “to itch (for)”, “to hope (for)”* isə vasitəli tamamlıqla işlənə bilirlər. Həmin fellər sırasında *“to wish”* və *“to crave”* həm vasitəli, həm də vasitəsiz tamamlıqla əlaqə yarada bilər. *“To wish”* və *“to crave”* fellərindən sonra *“for”* sözünün işlənməsi bu felləri “arzu” mənasından uzaqlaşdırmır, sadəcə “arzuya çatmaq üçün can atmaq” mənasına yaxınlaşdırır.

Arzu bildirən fellərin tamamlıq budaq cümləsi ilə işlənmə məsələsindən danışarkən ingilis dilinin qrammatikasında *“mood”* bəhsində *“to wish”* feli ilə işlənən tamamlıq budaq cümləsi daha çox diqqəti çəkir. *To wish + was/were; I wish + had; I wish + could + Infinitive* konstruksiyalarında danışq zamanı gerçəkləşmənin qeyri-mümkün olan arzu ilə ifadə olunması önə çıxır.

“I wish” konstruksiyasından sonra *“Past Simple”* və *“Past Perfect”* işlənə bilər. Bu isə olacağını xəyal etdiyimiz və ya artıq baş vermiş hərəkətin istənilməsindən daha çox asılıdır. A.Keni belə konstruksiyalı cümlədə ifadə olunan arzunu *“idle wishes”* (gerçəkləşməyən arzu) kimi qeyd edir.¹ E.M.Qordon isə bu problemə “çətin gerçəkləşən arzu” kimi yanaşır.²

İngilis dilinə dair yazılmış qrammatika kitablarında budaq cümlə komponentində birinci şəxsdən başqa digər şəxslərdə *“would”* köməkçi felindən geniş istifadə edilir. *I wish + would* konstruksiyasında subyekt arzunun gerçəkləşməsinin mümkünlüyünə inanır və bu gerçəkləşmənin istədiyi insandan asılı olduğunu vurğulayır. Həmin konstruksiyalı budaq cümlədə birinci şəxs işlənmir. Budaq cümlə komponentində *Past Perfect* işlədildikdə isə edilən arzuda təəssüf hissi öz əksini tapır.

---

¹ Kenny A. *Actions, emotion and will*. L.: Routledge, 1963, p. 234

² Gordon E.M., Krylova I.P. *Modality in Modern English: Пособие по употреблению модальных глаголов и форм, обозначающих нереальность*. М.: Международные отношения, 1968, p. 95

Müasir ingilis dilində elə fellər vardır ki, onlar həm cərənd, həm də məsdərlə işlənə bilir. Tədqiqatın nəticəsi sübut edir ki, arzu bildirən fellər demək olar ki, məsdərlə işlənən fellər sırasına aid edilir. Məsdərin “to” ədatı arzusunun gerçəkləşməsinə yönəlmənin işarəsidir.

Arzu bildirən “to thirst (for, after)”, “to lust (for, after)”, “to die (for)”, “to sigh (for)”, “to itch (for)”, “to hanker (for, after)”, “to pant (for)”, “to languish (for)” felləri məsdərlə birləşə bilmirlər, həmin fellərin cərəndla sintaktik əlaqə yaratmasına isə nadir hallarda rast gəlmək mümkündür.

Arzu bildirən fellər ismi xassəyə malik olan məsdər kimi mübtəda, tamamlıq, predikativ funksiyalarında da işlənir. Məsələn,

He began to long to be out of it. (Th.Dreiser, Sister Carrie)
(tamamlıq funksiyasında)

Güman bildirən fellərin özünəməxsus struktur-sintaktik xüsusiyyətləri vardır. Həmin xüsusiyyətlər struktur modellərə əsasən tədqiq edilir.

Güman bildirən fellər təsirli fellər olduğundan onlar özlərindən sonra tamamlıq tələb edirlər. Bu fellərin məzmunu elədir ki, özündən sonra bir neçə asılı element tələb olunur. Məsələn,

She had once or twice suggested to Elizabeth the possibility of his being partial to her, but Elizabeth always laughed at the idea; and Mrs. Collins did not think it right to press the subject, from the danger of raising expectations which might only end in disappointment; for in her opinion it admitted not of a doubt, that all her friend's dislike would vanish, if she could suppose him to be in her power. (J.Austen, Pride and Prejudice)

Güman bildirən fellərin sintaktik xüsusiyyətlərindən bəhs edərkən bu qrupa aid fellərin yalnız vasitəsiz tamamlıqlarla deyil, həm də vasitəli tamamlıqlarla da geniş işlənə bilməsi qeyd olunmalıdır. Güman bildirən fellərin özündən sonra gələn tamamlıqla sözünü vasitəsilə birləşməsi nadir hallarda baş verir. İngilis dilində güman bildirən fellər bəzən sözünü vasitəsilə tamamlıqla birləşdikdə, fel güman mənasını qismən itirir. Məsələn,

Upon which accounts I shall presume on you. (E.A.Poe, The Purloined Letter)

Yuxarıdakı cümlə nümunəsində güman bildirən “to presume” feli “on” sözünü ilə işləndiyindən güman mənasından uzaqlaşaraq daha

çox “*inanmaq*”, “*etibar etmək*”, “*umid etmək*” mənalarını ifadə etmişdir.

Araşdırmalar göstərir ki, güman bildirən fellər özlərindən sonra tamamlıqdan daha çox tamamlıq budaq cümləsi ilə sintaktik əlaqə yaratmaqla bütöv məna ifadə etməyə meyillidirlər. R.A.Klouz bu tiptən olan felləri təsnif edərkən güman bildirən felləri, xüsusən “*to suppose*”, “*to assume*” fellərini tamamlıq funksiyasına malik olan “*that*” bağlayıcı budaq cümlə ilə işlənən fel tipləri sırasına aid edir. ¹

İngilis dilində güman bildirən felləri digər qrup və yarımqruplardan fərqləndirən başqa bir cəhət onların sintaktik xüsusiyyətləridir. Bu qrupa daxil olan fellər zərf və ya zərflikdən daha çox sifətlə sintaktik əlaqə yaradır və birləşmə əmələ gətirir. Eyni zamanda bu fellərin əsasən məchul növdə işlənmə hallarına rast gəlinir. Tədqiqat göstərir ki, güman bildirən fellər ikinci fel kimi çox nadir hallarda işlənir. Həmin fellər ikinci dərəcəli fel kimi işləndikdə, demək olar ki, əksər hallarda modal fellərlə sintaktik əlaqə yaradır

Tədqiqat obyektini olan arzu və güman bildirən fellərin qrammatik xüsusiyyətlərində bu qruplara aid olan fellərin sintaqmatik təhlili də maraqlı doğuran sahədir.

Çoxcəhətli və çətin nitq hissəsi hesab edilən felin bir çox cəhətləri tədqiq olunsada, onların sintaqmatik təsnifatından, prinsipləri məsələsindən, eləcə də müxtəlif sintaqmatik tiplərə bölünməsindən demək olar ki, çox az söhbət açılıb. Felin cümlə tərkibindəki əlaqəsi cümlənin strukturundakı elementlər üçün kifayət qədər önəmli cəhətləri ortaya çıxarır. Başqa sözlə desək, ingilis dilində əmələ gələn sintaqmatik tiplər fellərin leksik-qrammatik xüsusiyyətlərindən asılıdır. ² Müasir ingilis dilində felləri sintaqmatik cəhətdən təhlil edən Q.Q.Poçeptsov onların sintaqmatik təhlilini distributiv xassələrinə əsasən vermişdir.³

Arzu və güman bildirən fellərin sadə və mürəkkəb cümlə üzərində sintaqmatik təhlili apararaq ingilis dilində həmin qruplara aid olan fel

---

¹ Close R.A. A Reference Grammar for Students of English. M.: Prosvesceniye, 1979, p. 193

² Chatman S. The classification of English verbs by (not sentential) object types / Transformations and discourse analysis projects. L.: Teddington, 1961, p. 130

³ Почепцов Г.Г. Синтагматика английского слова. Киев: Высшая школа, 1976, с. 15

leksemlərinin sinonimik cərgəsi müəyyənləşdirilmiş, onların valentlik komponentləri və eləcə də distributiv modelləri araşdırılmışdır.

Tədqiqatların nəticəsi sübut edir ki, müasir ingilis dilində arzu bildirən fellərin (“*to wish*”, “*to want*”, “*to desire*”, “*to will*”, “*to crave*”, “*to languish*”, “*to yearn*”) ən çox aşağıda qeyd olunan modelləri geniş işlənir və bu modellərdə həmin qrupa aid olan fellər təsirli olduğundan, hər bir təsirli fel kimi tamamlıq və ya tamamlıq budaq cümlələri ilə birləşə bilmə xüsusiyyəti aşkarlanır və müəyyən sintaqmatik ardıcılıq özünü göstərir.

1) S1+V1+ S2 + V2

2) S1+V+S2

3) S1+V1+V2

Güman bildirən “*to suppose*”, “*to guess*”, “*to assume*”, “*to deem*”, “*to presume*” fellərinin sintaqmatik təhlili zamanı bu fellərin aşağıdakı modellərdə daha çox işləndiyinin şahidi olur:

1) S1 + V + S2

2) S1+ V + S2 + V2

3) S1 + V1 + V2

Arzu və güman bildirən fellərin modallıq xüsusiyyətlərindən bəhs edən dilçilər bu felləri modallığın müxtəlif növlərinə aid etmişlər. C.Kuriloviç¹ arzu mənasını modallığa aid edərək “optativ” terminindən geniş istifadə etdiyi halda, F.R.Palmer², N.Reşer³ kimi dilçilər ona “bolamik” modallığa aid edirlər. Güman bildirən fellər isə demək olar ki, epistemik modallığa aid edilir.

Araşdırmalar sübut edir ki, arzu bildirən fellər optativ modallığa aiddir. Optativ modallıq cümlə modallığına aid edilir. Həmin modallıq diktuma olan xarici münasibət kimi təzahür olunur. Diktum və modus modallığın iki komponentidir:

Diktum – nə söyləndiyini ifadə edir.

Modus isə necə söyləndiyini, danışanın deyilənə münasibətini, danışanın emotiv, koqnitiv və istək dolu münasibətini bildirir.

---

¹ Kurylowicz J. The inflectional categories of Indo-European. Heidelberg: 1964, p. 27-28

² Palmer F.R. Modality and the English Modals. London: Longman, 1994, p.12

³ Rescher. N. Topics in Philosophical Logic. Dordrecht: Reidel, 1968, p. 47-48

Optativ modallığa aid edilən arzu bildirən fellər cərgəsində yer tutan “*to wish*” felinin qeyri-real arzu formasını hipotetik modallığa aid etmək olar.

Arzu bildirən fellər güclü arzudan zəif arzuya doğru sıralanan sema ilə modallığı ifadə edə bilər. Bu fellər sırasında yalnız “*to*” ədatı ilə işlənən fellər modallığa meyilli fellərdir. Digər fellər, məsələn, “*to thirst for/after*”, “*to lust for*”, “*to sigh for*”, “*to pant for*”, “*to itch for*”, “*to burn for*”, “*to care for*” fellərinin mənasında müəyyən qədər modallıq özünü göstərsə də, məsdər tələb edən arzu bildirən fellər bunların əksinə olaraq, daha çox modallıq xüsusiyyəti kəsb edirlər.

Güman bildirən fellərin modallıq xüsusiyyətindən bəhs etdikdə, ilk öncə, bu qrupa daxil olan fellərin modallığının tərkib hissəsi olduğu epistemik modallıq nəzər diqqəti cəlb edir. Epistemik modallığa bir sıra tədqiqat işləri həsr olunmuş və hər tədqiqatçı bu modallığı fərqli şəkildə işıqlandırmışdı. Bəzi dilçilərə görə epistemik modallıq məlumat və inamı ifadə edən məsələlərlə əlaqəlidir¹, digər dilçilərə görə bu modallıq danışanın verilən xəbərin doğruluğuna gümanını və ya inamını ifadə edir.² Epistemik modallığı modallığın məntiqi istifadəsi kimi irəli sürən tədqiqatçılar da olmuşdur.³

Güman bildirən fellərin modallığı epistemik modallığa aid edilir. Epistemik modallıq müxtəlif linqvistik, qrammatik, leksik formalarla ifadə oluna bilər. İngilis dilində epistemik modallığı ifadə edən dörd əsas forma mövcuddur:

1) modal zərfləklər;

Maybe/probably/likely

2) modal sifətlər;

It is possible/probable/likely/certain .....

3) əqli-fəaliyyət bildirən fellər;

to think, to believe, to suppose

4) modal fellər.

may/might/must ⁴

---

¹ Keifer F. Modality. In R.E. Asher (ed.) The Encyclopedia of Language and Linguistics. Oxford: Pergamon Press, 1994, p. 2516

² Coates J. The semantics of modal auxiliaries. London: Croom Helm, 1983, p. 18

³ Bailey Ch. English Verb Modalities. Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik 2: 1981, p. 182

⁴ Nuyts J. Epistemic Modality, Language, and Conceptualization. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2001, p. 29

Modallıq daim dəyişmədə və inkişafda olan canlı bir prosesdir. Nitq prosesində yeni-yeni leksik vahidlərin modal sözlərə çevrilməsi, modallıq ifadə etməsi müşahidə olunur. Bu dialektik inkişaf prosesində modal sözlərin dilin lüğət fondunda xüsusi çəkisi artan xətlə yüksəlir.¹

Güman bildirən fellərin məsdərli və budaq cümləli konstruksiyaları daha çox modallıq ifadə edir. Həmin fellərin semantik təhlilində onlar zəif gümandan əminlik ifadə edən gümana doğru ardıcıl olaraq sıralanır. Bu təhlil eyni zamanda güman bildirən fellərin modallığına da şamil edilə bilər. Güman bildirən fellərin modallığını zəif, adi, güclü gümanı ifadə etmə mənasına görə də üç qrupa bölmək mümkündür:

I. inamı, əminliyi göstərən “*to believe*”, “*to consider*” fellərinin modallığı onun güclü gümanı ifadə etməsidir.

II. “*To think*” və “*to seem*” felləri adi gümanı ifadə edən modallığın sırasına aid edilən güman bildirən fellərdir.

“*To think*” felinin epistemik modallığı onun budaq cümləli konstruksiyasında geniş ifadə olunur.

Adi gümanı ifadə edən “*to seem*” feli də ingilis dilində aşağıdakı konstruksiyalarda modallığı özündə əks etdirir:

S + Vseem + İnfinitive/particle/adj; It + Vseem + S/Adj; It seems + to + S + A; S + seem + as if

Bu konstruksiyalarda “*to seem*” feli subyektin fikrini obyektə birləşdirsə də, mərkəzdə subyektin obyektə olan münasibəti deyil, obyektin özü dayanır. Bu fel müxtəlif dillərə müəyyən dərəcədə fərqli şəkildə tərcümə edilsə də, ümumi modallıq çərçivəsindən kənara çıxmır.

III. Zəif gümanı ifadə edən “*to suppose*” və “*to guess*” fellərinin söyləmə münasibəti daha zəif ehtimallı modallığı özündə əks etdirir.

Ümumi nəticə olaraq qeyd edilməlidir ki, güman bildirən fellər modallıq ifadə etsələr də, onlar modal fellər deyildir. Modal fellər güman bildirən fellər kimi şəxslərə görə təsriflənmir, bütün zaman formalarına uyğun dəyişə bilmir, şəxssiz formaları olmur. Güman bildirən fellər yalnız semantik cəhətdən modal fellərə (*ought to, should, may, must*) yaxın olur, amma sintaktik cəhətdən bir-birindən fərqlənirlər.

Dissertasiyanın *Nəticə* hissəsində tədqiqat işinin əsas məzmunundan, eləcə də araşdırmalardan irəli gələn elmi yeniliklər ümumiləşdirilmiş, müasir ingilis dilində arzu və güman bildirən fellərin semantik

---

¹ Cahangirov F. İngilis və Azərbaycan dillərində modallığın struktur-semantik tədqiqi (müqayisəli tipoloji tədqiqat). Bakı: Elm, 2005, s. 12

qruplar içərisində mövqeyi müəyyənləşdirilərək və qrammatik xüsusiyyətləri ətraflı tədqiq olunmuşdur.

- Tədqiqat işində arzu və güman bildirən fellərin semantik xüsusiyyətləri tədqiq edilmiş və onların komponentli təhlili aparılaraq bir sıra elmi yeniliklər əldə edilmişdir.

- İngilis dilində arzu və güman bildirən fellərin struktur-sintaktik xüsusiyyətləri araşdırılaraq bu qruplara aid olan fellərin mühüm sintaktik xüsusiyyətləri aşkar edilmişdir.

- Arzu və güman bildirən fellərin sintaqmatik təhlili və modallıq xüsusiyyətləri tədqiq edilərək mühüm nəticələr əldə olunmuşdur.

Dissertasiyanın əsas müddəaları müəllifin aşağıdakı elmi məqalə və tezislərində öz əksini tapmışdır:

1. Müasir ingilis dilində arzu bildirən fellərin semantik xüsusiyyətləri // Elmi xəbərlər. Bakı: ADU, 2009, № 4, s. 192-197

2. Müasir ingilis dilində güman bildirən fellərin semantik xüsusiyyətləri // Elmi xəbərlər. Bakı: ADU, 2010, № 4, s. 81-86

3. Müasir ingilis dilində güman mənalı fellərin struktur-sintaktik xüsusiyyətləri // Elmi xəbərlər. Bakı: ADU, 2011, № 4, s. 128-133

4. Структурно-синтаксические особенности глаголов со значением желания в современном английском языке // Филологични науки. Полтава: Полтавский национальный педагогический университет имени В.Г.Короленко, 2011, № 9, с. 106-111

5. Müasir ingilis dilində arzu mənalı fellərin sintaqmatik xüsusiyyətləri // Filologiya məsələləri. Bakı: AMEA M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu, 2012, № 2, s. 128-136

6. Güman bildirən fellərin modallıq xüsusiyyətləri // Humanitar elmlərin öyrənilməsinin aktual problemləri. Bakı: BSU, 2012, № 1, s. 253-256

7. Müasir ingilis dilində “to wish” felinin semantik təhlili / Doktorantların və gənc tədqiqatçıların XVI Respublika konfransının materialları. II hissə. Bakı: AMİ, 2012, s. 195-198

8. Modality features of verbs expressing wish // Neue Deutsch-Türkisches Wirtschaftsmagazin Ekonomi, Deutschland, Würzburg: Hrsg. Alp Media, 2012, s. 54-55.

ГЛАГОЛЫ, ВЫРАЖАЮЩИЕ ЖЕЛАНИЕ И ПРЕДПОЛОЖЕНИЕ
И ИХ СЕМАНТИКО-ГРАММАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ
В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Резюме

Целью данной диссертации является определение семантических и грамматических особенностей глаголов, выражающих желание и предположение в современном английском языке. Диссертация состоит из введения, двух глав, заключения и списка используемой литературы.

Во введении обосновывается выбор и актуальность данной диссертации, определяются цели и задачи, методы исследования, подчеркивается научная новизна, теоретическая и практическая значимость работы, а также определяется структура диссертации.

Первая глава под названием «Лексико-семантические характеристики глаголов, выражающих желание и предположение в современном английском языке», посвящена исследованию исторического развития и становления этих глаголов, их компонентного анализа, семантических признаков в современном английском языке.

Вторая глава под названием «Грамматические особенности глаголов, выражающих желание и предположение в современном английском языке», посвящена исследованию структурных синтаксических особенностей данных глаголов, их дистрибутивных характеристик, структурных моделей.

Глаголы, выражающие желание и предположение в современном английском языке, подвергаются синтагматическому анализу, исследуются их признаки модальности.

В заключении подводятся итоги основных результатов исследования.

THE VERBS EXPRESSING WISH AND SUPPOSITION
AND THEIR SEMANTIC-GRAMMATICAL PECULIARITIES
IN MODERN ENGLISH

Summary

The aim of the thesis is to determine semantic and grammatical peculiarities of the verbs expressing wish and supposition in modern English. The thesis consists of introduction, two chapters, conclusion, and the list of referred literature.

Introduction substantiates choice and actuality of the theme, determines aims and purposes, methods of investigation, comprises its scientific novelty, theoretical and practical significance, as well as, goals and tasks of the research, and specifies the structure of the dissertation.

Chapter I titled “Lexico-semantic characteristics of the verbs expressing wish and supposition in modern English” is devoted to the target verbs developing and formalizing historically, their componental analysis, as well as, their semantic features in modern English.

Chapter II entitled “Grammatical peculiarities of the verbs expressing wish and supposition in modern English” explores structural, syntactical features of the investigated verbs, their distributive characters and structural models. The verbs expressing wish and supposition in modern English are also syntagmatically analyzed, and their modality features are researched in this chapter.

Conclusion summarizes the basic results of the investigation.

Çapa imzalanıb: 06.11.2012.
Format: 60x84 1/16. Tiraj: 100.

«Mütərcim» Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi
Bakı, Rəsul Rza küç., 125
tel./faks 596 21 44
e-mail: mutarjim@mail.ru

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ
АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
АЗЕРБАЙДЖАНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ЯЗЫКОВ

На правах рукописи

СЕВИЛЬ ЭЛЬЧИН ГЫЗЫ ГУРБАНОВА

ГЛАГОЛЫ, ВЫРАЖАЮЩИЕ ЖЕЛАНИЕ И ПРЕДПОЛОЖЕНИЕ
И ИХ СЕМАНТИКО-ГРАММАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ
В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

10.02.04 – Германские языки

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

диссертации на соискание ученой степени
доктора философии по филологии

Баку – 2012